

บทที่ 3

การก่อตั้งและพัฒนาของพรรคพลังธรรม

1. การก่อตั้งพรรคพลังธรรม

พรรคพลังธรรมได้เริ่มก่อตั้งเมื่อเหตุการณ์ยุบสภาผู้แทนราษฎร ปี 2531 ประชาชนโดยทั่วไปต่างรู้สึกและเห็นพ้องต้องกันว่า นักการเมือง และพรรคการเมืองในขณะนั้นได้ปฏิบัติไปในทางทำลายศรัทธาของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย กลไกทางการเมืองได้เอื้อประโยชน์ต่อการประกอบธุรกิจการเมืองในทางแสวงหาประโยชน์ส่วนตัวหรือคณะของตนมากกว่าผลประโยชน์ของประชาชน

ประชาชนโดยทั่วไปต่างตระหนักว่า หากต่างคนปล่อยปละละเลยความตกต่ำทางการเมือง อาจถึงจุดที่เป็นอันตรายต่อกระบวนการเสริมสร้างประชาธิปไตยได้ ซึ่งถ้าหากประชาชนสิ้นความเชื่อถือศรัทธาในระบอบประชาธิปไตยแล้ว การเมืองในลัทธิอื่น อาจถือจังหวะโอกาสเข้ามามีบทบาทสวมอำนาจในประเทศชาติของเราได้

การเมืองในขณะนั้นมีการแข่งขันกันสูงมาก กลุ่มบุคคลจำนวนหนึ่งภายใต้การนำของ พลตรีจำลอง ศรีเมือง จึงได้ร่วมประชุมปรึกษาหารือกันว่าจะต้องสร้างทางเลือกและความหวังใหม่ให้กับประชาชน โดยมีเจตจำนงแน่วแน่ที่จะสร้างการเมืองที่มีคุณธรรม นำประชาชนให้เป็นสุขให้ได้ จึงได้ร่วมมือกันจัดตั้งพรรคการเมืองใหม่โดยใช้ชื่อว่า "พรรคพลังธรรม"

กลุ่มคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองได้ดำเนินการเชิญชวนให้ประชาชนโดยทั่วไปเข้ามาเป็นสมาชิก มีผู้เข้าร่วมก่อตั้งพรรคจำนวนกว่าหนึ่งหมื่นคนและได้

ยื่นหนังสือตั้งพรรคต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองและในวันที่ 9 มิถุนายน 2531 นายทะเบียนพรรคการเมือง กระทรวงมหาดไทย ได้ประกาศรับจดทะเบียนพรรคพลังธรรมโดยใช้ชื่อพรรคการเมือง "พลังธรรม" "Palang Dharma Party" ชื่อย่อ "พธ" ภาษาอังกฤษ "PDP" เครื่องหมายของพรรคเป็นรูปมือพนมอยู่ภายในกรอบของดอกบัวตูมสีขาว ช่องว่างระหว่างพนมและกรอบเป็นสีฟ้าเข้ม รูปแขนสองข้าง พร้อมมือกำแน่นภายใต้กรอบทรงบัว มือพนมสีขาวหมายถึงความบริสุทธิ์ของคุณธรรมที่จะก้าวสู่สังคม และความเคารพในกฎเกณฑ์ของสังคม รูปแขน มือกำแน่นสีฟ้าเข้มคือการรวมพลังด้วยความสามัคคี รวมกันแล้วหมายถึงการรวมพลัง เพื่อสร้างสังคมให้อยู่ภายใต้กรอบของคุณธรรมและความสามัคคี สีประจำพรรคหมายถึงสีฟ้าเข้มและสีขาว สีขาวหมายถึงศาสนาและคุณธรรม สีฟ้าเข้มหมายถึงสันติภาพ โดยมี พลตรีจำลอง ศรีเมือง เป็นหัวหน้าพรรค ซึ่งเป็นผู้ที่ประชาชนโดยทั่วไปทราบดีในฐานะผู้ปฏิบัติธรรมที่เคร่งครัด เป็นคนสมถะ ใจซื่อมือสะอาด เป็นนักมั่งงะวิริยัตินสาวักผู้มีอุดมการณ์ทางการเมือง "เน้นความซื่อสัตย์ เสียสละ สามัคคี สร้างสรรค์" ในการสร้างพรรคและคณะผู้นำของพรรคคือ

รองหัวหน้าพรรค นางกัลยา บำรุงผล

เลขาธิการพรรค นายชิดพงษ์ ไชยวสุ

รองเลขาธิการพรรค นายธารัง แสงสุริยจันทร์

กรรมการบริหารพรรค 1. พันตรีหญิง ศิริลักษณ์ ศรีเมือง

2. นางสุมาลี เสนจันทร์ดิไชย

3. นายสุเทพ อัดถากร

4. นายสุนัย เศรษฐบุญสร้าง

5. นายไชยวัฒน์ สินสุวงศ์

6. นางสมศรี รัชติริวี

โดยที่พรรคพลังธรรมก่อเกิดขึ้น เพราะจิตสำนึกที่อยากจะเห็นการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิต ครรลองปฏิบัติ และวัฒนธรรมทางการเมืองให้หลุดพ้นวัฏจักรวงจรของทางการเมืองที่ไร้คุณธรรม พรรคพลังธรรมจึงได้กำหนดอุดมคติประจำใจสมาชิกของพรรคไว้เป็นบรรทัดฐาน พรรคพลังธรรมจะสถาปนา "วัฒนธรรมทางการเมืองแนวใหม่" บนพื้นฐานของ "ความซื่อสัตย์ เสียสละ สามัคคี สร้างสรรค์" อันจักเป็นมูลฐานของระบบการเมืองที่มีคุณธรรม ยึดถืออุดมคติประจำใจอย่างมั่นคง หลักการดังกล่าวนี้มีมาตั้งแต่เพียงอุดมคติประจำใจสมาชิกพรรคเท่านั้น ยังเป็นหลักศีลธรรมประจำพรรคอีกด้วย

2. การรวมกลุ่มและภูมิหลังก่อนการก่อตั้งพรรค

จากแนวความคิดนักทฤษฎีตะวันตก Gabriel A. Almond และ Bingham G. Powell ได้จำแนกกลุ่มเป็น 4 กลุ่ม การกำเนิดพรรคพลังธรรมแรกเริ่มก่อตั้งในรูปของกลุ่มรวมพลัง จัดอยู่ในกลุ่มผลประโยชน์สถาบัน ซึ่งกลุ่มผลประโยชน์สถาบันที่มีลักษณะเป็นทางการ (formal organization) มักจะเป็นกลุ่มที่มีฐานองค์กรานระบบรองรับและประกอบด้วยกลุ่มอื่น ๆ ยังมีจำนวนมากและไม่มียุทธศาสตร์เท่า¹ กลุ่มรวมพลัง เป็นกลุ่มที่ประกอบขึ้นด้วยบุคคล 3 กลุ่ม ที่เข้าร่วมกันโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะสนับสนุนให้ พลตรีจำลอง ศรีเมือง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹Gabriel A. Almond and Bingham G. Powell, Jr., Comparative Politics (Boston : Little, Brown and Co.), 1978, pp.170. อ้างถึงใน อรุณี อินทรสุขศรี. ขอบเขตและแนวทางในการศึกษาวิชารัฐศาสตร์, หน้า 107

ได้รับเลือกตั้งขึ้นเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในปี พ.ศ. 2528 เป็นกลุ่มของบุคคลที่มีแนวความคิดทางการเมืองคล้ายคลึงกัน ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มรวมพลัง 3 ส่วนใหญ่ ๆ คือ

2.1 กลุ่มญาติธรรมชาวอโศก เป็นกลุ่มปฏิบัติธรรมของสำนักสันติอโศก และ พลตรีจำลอง ศรีเมือง ก็มีความใกล้ชิดในฐานะผู้ปฏิบัติธรรมตามแนวทางของสันติอโศก บรรดากลุ่มญาติธรรมเหล่านี้ถือว่าเป็นมิตรหรือญาติธรรมร่วมทางศาสนาและให้การสนับสนุน พลตรีจำลอง อดิ เห็นว่าความสามารถเป็นแบบอย่างของการเป็นนักการเมืองที่มีศีลธรรมและการเสียสละเพื่อส่วนรวม และมีแนวความคิดที่จะสร้างให้เกิดศีลธรรมเกิดขึ้นในทางการเมือง จึงเป็นแนวความคิดร่วมของบรรดาญาติธรรมที่ให้การสนับสนุนบทบาทกลุ่มรวมพลังทางการเมือง²

2.2 กลุ่มบุคคลในวงการอาชีพที่มีฐานะทางสังคมและอาชีพอยู่ในระดับผู้นำชุมชนซึ่งกลุ่มบุคคลชั้นนำทางอาชีพเหล่านี้เคยมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับ พลตรีจำลอง ศรีเมือง ตั้งแต่สมัยหลังกรณีเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 จนถึงเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ซึ่งให้การสนับสนุน พลตรีจำลอง ศรีเมือง ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครอย่างเข้มแข็ง และมีส่วนอย่างสำคัญต่อชัยชนะการแข่งขันทางการเมืองของกลุ่มรวมพลัง

2.3 กลุ่มทหารยังเดี๋ยก เป็นกลุ่มทหารที่เป็นเพื่อนกับ พลตรีจำลอง ศรีเมือง ตั้งแต่สมัยเป็นนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า รุ่นที่ 7 กลุ่มนี้มี

²กองทัพบก 100 ปี โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนเจเอเอ็นที, 2530), หน้า 258

บทบาททางการเมืองสูง ตั้งแต่สมัยการสนับสนุนให้ พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรี และหนุนพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี และพลตรีจำลอง ศรีเมือง เคยเป็นเลขาธิการนายกรัฐมนตรีอีกด้วย ซึ่งเพื่อนร่วมรุ่นหลายคนได้มีส่วนช่วยสนับสนุนการเคลื่อนไหวทางการเมืองของ พลตรีจำลอง ศรีเมือง ในการเลือกตั้ง และการประชาสัมพันธ์ได้เป็นอย่างดีกับความสำเร็จก้าวขึ้นไปเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครอย่างเข้มแข็ง

จะเห็นว่าองค์ประกอบของกลุ่มรวมพลังที่ทำให้การสนับสนุนพลตรีจำลอง อดิเฉพาะบุคคลที่เริ่มก่อตั้งกลุ่มรวมพลังส่วนใหญ่เคยปฏิบัติธรรมมาก่อน เช่น นายธารงค์ แสงสุริยจันทร์ นายสุนัย เศรษฐบุญสร้าง นายไพรัชต์ ชำทิพย์พาที พันตรีหญิงศิริลักษณ์ ศรีเมือง เป็นต้น ความสัมพันธ์ใกล้ชิด "ส่วนตัว" และคุณธรรมที่ยึดถือจึงเป็นพื้นฐานสำคัญของการรวมกลุ่มนี้ ประกอบกับพื้นฐานบุคลิกส่วนตัวพฤติกรรมและการใช้ชีวิตของ พลตรีจำลอง ศรีเมือง ที่แสดงให้เห็นถึงการเคร่งครัดในศีลธรรม หรือคุณธรรมทางศาสนามีส่วนให้กลุ่มมีความเลื่อมใสศรัทธาและมีความเชื่อมั่นบทบาททางการเมืองของ พลตรีจำลอง ศรีเมือง

การสนับสนุนบุคคลของกลุ่มรวมพลังและกิจกรรมทางการเมือง จึงเป็นการนำเอาค้ำวัญหม้าตาเนินการตามนโยบายกลุ่ม คือ "การนำเอาคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต" เพื่อเสนอต่อประชาชนในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นที่คนส่วนใหญ่ยอมรับในระดับหนึ่ง "กลุ่มรวมพลัง" จึงสนับสนุนให้ พลตรีจำลอง ศรีเมือง ลงสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งกรุงเทพมหานครเมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2528 ซึ่ง พลตรีจำลอง ศรีเมือง เป็นผู้ชนะอย่างท่วมท้นได้รับเลือกตั้งด้วยคะแนนถึง 479,798 คะแนน

ดังนั้น จึงไม่น่าแปลกอะไร เมื่อได้มีการสู่มตัวอย่างสำรวจความนิยมของประชาชน (popular vote) จากสถาบันการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครแล้ว ปรากฏว่า พลตรีจำลอง ศรีเมือง ได้รับคะแนนความนิยมสูงสุดมากกว่าคนอื่น ๆ ถึงขนาดที่ทางคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกตัวบุคคลลงสมัครเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในนามพรรคกิจสังคม ได้มีมติที่จะส่ง พลตรีจำลอง สมัครในนามของพรรคอยู่แล้ว แต่ด้วยเหตุผลภายในบางประการของพรรคกิจสังคม ทำให้ขั้นตอนช่วงนั้นช้าไปทำให้ พลตรีจำลอง ต้องตัดสินใจประกาศลงสมัครในนามกลุ่มรวมพลัง

ฉะนั้น จึงเป็นที่ประจักษ์ชัดว่าเมื่อพลตรีจำลอง ศรีเมือง ตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครนั้น พลตรีจำลอง กระทำด้วยความรู้ว่าตนมีคะแนนนิยมจากประชาชนเป็นทุนเดิมในระดับหนึ่งอยู่แล้ว งานนี้ การเกิดกลุ่มรวมพลังจึงไม่ได้แตกต่างจากการเกิดของกลุ่มการเมือง หรือพรรคการเมืองอื่น ๆ แต่อยู่ตรงที่ว่ากลุ่มรวมพลังมีหัวหน้ากลุ่มเป็นผู้นำที่มีบารมี (charismatic leadership) อยู่ในระดับหนึ่ง แต่ความแตกต่างของกลุ่มรวมพลังเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่นหรือพรรคการเมืองอื่น ๆ อยู่ตรงที่ว่าลักษณะเฉพาะตัวของ พลตรีจำลอง เองทำให้เป็นศูนย์กลางที่สามารถดึงดูดผู้คนจากกลุ่มต่าง ๆ ที่มีความคิดหลากหลายเข้ามารวมกัน สนับสนุนการรณรงค์หาเสียงของตนได้ โดยกลุ่มสำคัญ ๆ ที่มีบทบาทแต่ละกลุ่มเหล่านี้ต่างก็มีพื้นฐานความสัมพันธ์กับ พลตรีจำลอง ในรูปแบบที่ต่างกันออกไป³

³"กว่าจะเป็น ผู้ว่าจำลอง ศรีเมือง" สยามรัฐ (15 พฤศจิกายน 2528) : 2, 6

การดึงเอาพลังเงียบซึ่งเคยนอนหลับทับสิทธิ์มาก่อน ให้มาลงคะแนน ให้แก่ พลตรีจำลอง แสดงถึงความนิยมบุคลิกภาพและชื่อเสียงของ พลตรีจำลอง เองดังจะเห็นได้จากผลการสำรวจความคิดเห็นและความนิยมของคนกรุงเทพมหานคร ที่ทางสำนักงานสถิติแห่งชาติได้จัดทำขึ้นก่อนการเลือกตั้งประมาณ 10 วันนั้น ปรากฏว่าปัญหาสำคัญเร่งด่วนที่ชาวกรุงเทพมหานครต้องการให้แก้ไขคือ ปัญหา การจราจร ปัญหาความสะอาด และภัยไข้ชยะ ปัญหาการจัดหาเบร่แผงลอย ซึ่งพรรคการเมืองและกลุ่มการเมืองอื่น ๆ พยายามขายความคิดให้กับประชาชน ในการแก้ปัญหาเหล่านั้น แต่พลตรีจำลอง กลับไม่ได้เสนอโรบายอะไรที่เป็น รูปธรรมสำหรับประชาชนเพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านั้น นอกจากนั้นยังขายแนวความคิด เรื่อง "ความซื่อสัตย์ สุจริต และความมีคุณธรรม"⁴

นั่นคือ ความสำเร็จของกลุ่มรวมพลังในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครที่ผ่านมาอยู่ที่การทำให้การเลือกตั้งดังกล่าว เป็นเรื่องของความเชื่อมั่น ความศรัทธา ในตัวบุคคลของผู้ลงสมัครยิ่งกว่าพรรคการเมืองและนโยบาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นการหาเสียงเป็นประเด็นที่ชกกันได้ผลในการหาเสียง กับผู้เลือกตั้งที่เคยรังเกียจมาก่อน ดังจะเห็นได้จากผู้มาใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งเพิ่มขึ้นเป็น 981,222 คน คิดเป็นร้อยละ 34.65% ของจำนวนผู้ใช้สิทธิออกเสียงทั้งหมด จัดว่าเป็นจำนวนสูงยิ่งกว่าการเลือกตั้งทุกครั้งที่ผ่านมาของ กรุงเทพมหานคร ความสำเร็จดังกล่าวก็จำเป็นต้องอาศัยลักษณะ เฉพาะปัจจัยอื่น ๆ อีกหลายอย่างที่จะช่วยหนุนนำวจิตใจของผู้เลือกตั้งให้ออกมาลงคะแนนเสียง

⁴สมบัติ จันทรวงศ์. วิวัฒนาการและแนวโน้มของพรรคการเมืองใหม่ ศึกษาเฉพาะกรณีพรรคพลังธรรม, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิเพื่อการศึกษา ประชาธิปไตยและการพัฒนา, 2532), หน้า 13-17

เลือกตั้งให้กับ พลตรีจำลอง ศรีเมือง เพื่อพิสูจน์ว่าคนดี ๆ แม้จะไม่มีเงินจำนวนมากก็สามารถชนะการเลือกตั้งได้ และประสบผลสำเร็จในการเริ่มต้นเข้ามาสู่การเมืองโดยราบรื่น เป็นการวัดความนิยมทางด้านบุคคลและคุณธรรมได้เป็นอย่างดี

ถ้าพิจารณาปัจจัยหลัก ๆ ที่มีส่วนในการเกิดพรรคพลังธรรมก็คือความล้มเหลวของพรรคการเมือง ที่มีอยู่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาของชาติได้ส่วนหนึ่งเนื่องจากปัญหาได้สะสมมานาน และอีกส่วนหนึ่งเป็นเพราะว่าพรรคการเมืองที่ได้อำนาจรัฐมักจะทุจริต ใช้อำนาจหน้าที่ไปในทางฉ้อฉลให้แก่พรรคพวกขาดคุณธรรมทางการเมือง และความรับผิดชอบ ยังผลให้กลุ่มทหารนำไปใช้เป็นข้ออ้างในการยึดอำนาจ และแสวงหาความสนับสนุนและการยอมรับจากประชาชน หลังจากการยึดอำนาจได้แล้ว กลุ่มบุคคลที่ก่อตั้งพรรคพลังธรรมจึงพยายามที่จะตั้งพรรคการเมืองที่มีคุณธรรม เพื่อขจัดสาเหตุที่อาจนำไปสู่การยึดอำนาจของฝ่ายทหารอีกด้วย

กลุ่มรวมพลังได้รับชัยชนะในครั้งนี้ ถือได้ว่าประสบผลสำเร็จเป็นที่พอใจของกลุ่มเพราะเพิ่งเข้าสู่การเมืองในระดับท้องถิ่น (local government) เป็นครั้งแรก ก็สามารถทำให้ พลตรีจำลอง ศรีเมือง ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครด้วยคะแนนเสียงท่วมท้น รวมทั้งสามารถทำให้สมาชิกในสังกัดกลุ่มรวมพลังได้ที่นั่งเพิ่มขึ้นในสภากรุงเทพมหานครอีกด้วย

การเข้าไปบริหารกรุงเทพมหานครเป็นเวลา 6 ปีติดต่อกัน ย่อมเป็นเครื่องพิสูจน์ผลงานของ พลตรีจำลอง ศรีเมือง ต่อสาธารณะชนได้ค่อนข้างดี เพราะอาศัยความซื่อสัตย์ สุจริต และอาศัยความขยันที่มีความตั้งใจทำงานให้กับกรุงเทพมหานคร อุทิศเวลา กำลังทรัพย์ และการประหยัสดงบประมาณของ

กรุงเทพมหานคร เพื่อพัฒนาทุกด้าน โดยเฉพาะการรักษาความสะอาดปรากฏผลออกมาต่อประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครประมาณ 8 ล้านคนเศษ

จากผลงานของกรุงเทพมหานครดังกล่าวจึงเกิดมีผู้คนที่เลื่อมใสศรัทธาได้ปรึกษาหารือกันเพื่อที่จะเข้าไปทำงานการเมืองในระดับชาติโดยมีการเตรียมจัดตั้งพรรคการเมืองรองรับอย่างพร้อมเพียง คนเหล่านี้ล้วนแต่เกิดศรัทธา เชื่อมมั่นว่า คุณธรรมคือปัจจัยนำไปสู่ความดีงาม และการสร้างบุคคลที่มีอุดมการณ์ (ideology) ทางการเมือง

อาจกล่าวได้ว่า การเข้าร่วมก่อตั้งพรรคของสมาชิกส่วนใหญ่พบว่เกิดจากความศรัทธาและเชื่อมั่นเรื่อง "การนำคุณธรรมมาการเมือง" ความซื่อสัตย์สุจริต ของสมาชิกส่วนใหญ่เข้าไปเป็นแนวทางของพรรค เพราะการเมืองที่ผ่านมาทั้งพรรคและตัวบุคคลยังขาดปัจจัยเหล่านี้อย่างมาก

3. วัตถุประสงค์การก่อตั้งพรรค

วัตถุประสงค์สำคัญของการก่อตั้งพรรคพลังธรรมคือ การสร้าง "การเมืองที่มีคุณธรรม" ให้เกิดขึ้นกับนักการเมือง และพรรคการเมือง เพราะสถานการณ์ทางการเมืองในขณะนั้นได้เกิดสภาวะวิกฤตศรัทธา (crisis) ต่อนักการเมืองเป็นอย่างมาก เนื่องจากการขัดแย้งกันในเรื่องผลประโยชน์ (interest) ของกลุ่มและพรรคพวก จนทำให้รัฐบาลทนไม่ไหวจำเป็นต้องยุบสภาผู้แทนราษฎร และจัดให้มีการเลือกตั้งขึ้นมาใหม่เมื่อ 24 กรกฎาคม 2531 ประเด็นนโยบายที่สำคัญ ผู้นำพรรค และผู้ร่วมก่อตั้งพรรค ได้กำหนดเป็น 2 ประเด็น คือ

นโยบายของพรรคพลังธรรมนั้น มีนโยบายที่แตกต่างทางการเมืองที่มีจุดเด่นในตัวคือพรรคพลังธรรมเน้นคุณธรรมต้องการสะอาด ชำระล้างการเมืองให้สะอาดขึ้น

ก. นโยบายที่จะต้องกระทำโดยเร่งด่วนเฉพาะหน้า คือ

- 1) การสร้างจิตสำนึกทางการเมืองให้เกิดขึ้นกับนักการเมืองอย่างรีบด่วน
- 2) การสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง (political culture) ให้หลุดพ้นจากวงจรอุบาทว์ของการเมืองที่ไร้คุณธรรม

ข. นโยบายทั่วไปในระยะยาวโดยมีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมคนดีมีคุณธรรม ให้เข้ามาสู่ระบบการเมืองให้มากขึ้น โดย "การสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแนวใหม่ (new political culture) อยู่บนพื้นฐานของคุณธรรม "ความซื่อสัตย์ เสียสละ สามัคคี สร้างสรรค์" อันเป็นหลักการมูลฐานของระบบการเมืองที่จะต้องสร้างให้มีการยึดถือเป็นอุดมคติประจำใจของมวลสมาชิกทั้งหลาย และเป็นวินัยประจำพรรคอีกด้วย

บรรดาผู้ร่วมก่อตั้งพรรคได้ประชุมจัดทำข้อบังคับพรรค แบ่งเป็น 10 หมวด ได้แก่ หมวดทั่วไป หมวดสมาชิกภาพ หมวดกรรมการบริหารพรรค หมวดสาขาพรรค หมวดการประชุมใหญ่ หมวดเลือกสมาชิก เพื่อลงสมัครรับเลือกตั้ง หมวดการบริหารการคลังและการบัญชี หมวดการแก้ไขแนวนโยบายและข้อบังคับพรรค หมวดเบ็ดเตล็ด และหมวดเฉพาะกาล

ส่วนการจัดหาสมาชิกเพื่อลงสมัครรับเลือกตั้งซึ่งจะมีขึ้น ในวันที่ 24 กรกฎาคม 2531 ได้แบ่งการรับผิดชอบในการเลือกตั้งออกเป็น 4 ฝ่าย คือ

ฝ่ายวางแผนมี พันเอกวินัย สมพงษ์ เป็นผู้อำนวยการวางแผนของพรรค ฝ่ายคัดเลือกบุคคลลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มี พลตรีจำลอง ศรีเมือง เป็นประธาน นายแพทย์ชิตพงษ์ ไขยวสุ พันเอกวินัย สมพงษ์ นายธารง แสงสุริยจันทร์ นางสมศรี ไรดิรวี นางมาลี วรปัญญา นายคงศักดิ์ ลาภประเสริฐ

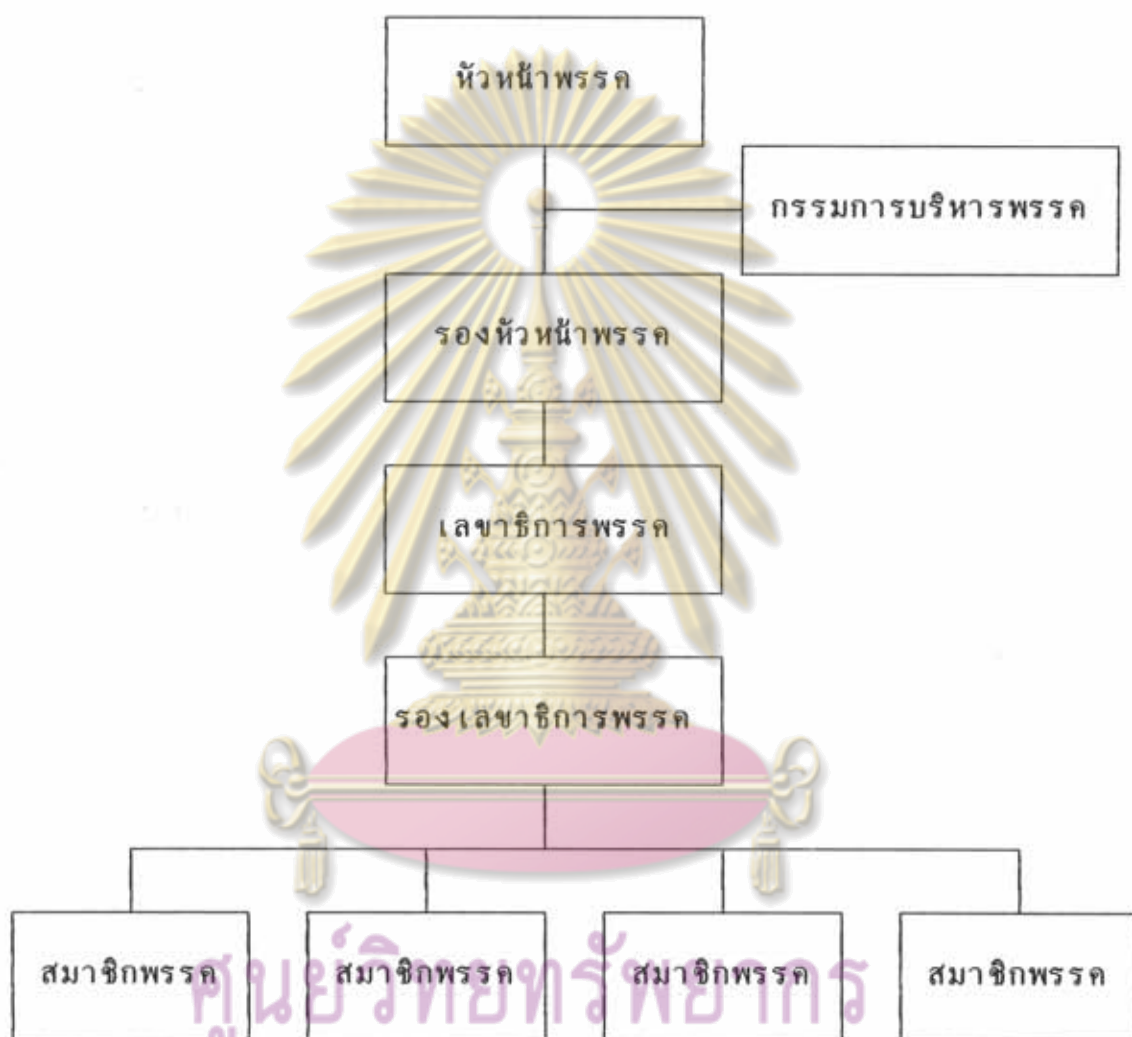
ฝ่ายการเงิน และการประชาสัมพันธ์ มี นายคงศักดิ์ ลาภประเสริฐ เป็นหัวหน้าควบคุม พันเอกวินัย สมพงษ์ เป็นกรรมการ

ฝ่ายสมาชิก มีกรรมการรับผิดชอบ คือ นางเครือวัลย์ สมณะ นายไชยวัฒน์ สินสุวงศ์ นายสุนัย เศรษฐบุญสร้าง นายแพทย์ชิตพงษ์ ไขยวสุ

ส่วนในต่างจังหวัด พรรคพลังธรรมมีศูนย์ประสานงานทั่วประเทศในการติดต่อวางแผนการหาเสียงเลือกตั้ง และการติดต่อประสานด้านตัวผู้สมัครทุกศูนย์ โดยมีหลักการในการคัดเลือกสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งว่าต้องเป็นบุคคลที่ดี มีการศึกษาที่ดี มีความรู้ ความสามารถ มีประวัติทางสังคมที่ดีและเป็นบุคคลที่มีคุณธรรมยึดมั่นในหลักการของพรรคพลังธรรม

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 5 การจัดองค์กรของพรรคพลังธรรม เมื่อแรกเริ่มก่อตั้ง

ศูนย์วิทยพัชการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4. บทบาทของพรรคพลังธรรมในการเลือกตั้งทั่วไปวันที่ 22 มีนาคม 2535

พรรคพลังธรรมก่อตั้งเมื่อปี 2531 สำนักงานใหญ่พรรคตั้งอยู่เลขที่ 5 ถนนพหลโยธิน ซอย 4 แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร สำหรับการเตรียมการเลือกตั้งทั่วไปครั้งนี้ พรรคได้ย้ายที่ทำการพรรคไปอยู่เลขที่ 22 สีแยก อสมท. ถนนพระราม 9 เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร และเป็นสำนักงานชั่วคราวของพรรคพลังธรรม ซึ่งมีแนวรายนโยบายในการเลือกตั้งครั้งนี้ชัดเจน ด้านการหาเสียง โดยยึดหลักการสำคัญคือใช้คุณธรรมนำการเมืองสามารถแยกประเด็นพิจารณาได้ดังนี้ คือ

1. ผู้สมัครและผู้ที่ได้รับการเลือกตั้ง

มีการเปิดรับสมัครบุคคลทุก ๆ อาชีพ ทุกชนชั้น เพื่อลงสมัครรับเลือกตั้ง โดยเฉพาะผู้สมัครหน้าใหม่และมีอาชีพมั่นคง มีการศึกษาดี มีอุดมการณ์ เป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไป พรรคได้มีนโยบายที่จะสนับสนุนคนดีเข้ามาสู่การเมืองให้มากขึ้น การเลือกตั้งครั้งนี้มีพรรคการเมืองส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้ง 15 พรรค ได้รับเลือกตั้ง 9 พรรค พรรคพลังธรรมส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้ง 194 คน ได้รับเลือกตั้ง รวม 41 คน แยกเป็น กทม. 32 คน ภาคเหนือ 2 คน ภาคกลาง 6 คน ภาคใต้ 1 คน ส่วนภาคอีสานไม่ได้รับการเลือกตั้งดังมีรายชื่อ และรายละเอียดในตารางที่ 1 ดังนี้

ศูนย์วิทยุโทรพยากรณ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1 รายชื่อผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคพลังธรรม
ในการเลือกตั้งทั่วไป 22 มีนาคม 2535 ทั่วประเทศ

ลำดับที่	ชื่อ - นามสกุล	จากจังหวัด	หมายเหตุ
1.	พล.ต.จำลอง ศรีเมือง	กรุงเทพมหานคร	
2.	นายสุเทพ อัตถากร	กรุงเทพมหานคร	
3.	นายเรืองวิทย์ ดุษฎีสุรพจน์	กรุงเทพมหานคร	
4.	พ.อ.วินัย สมพงษ์	กรุงเทพมหานคร	
5.	นายทินวัฒน์ มฤคพิทักษ์	กรุงเทพมหานคร	
6.	นายสมุทรมงคลกิตติ	กรุงเทพมหานคร	
7.	นางเครือวัลย์ สมณะ	กรุงเทพมหานคร	
8.	พล.ร.อ.ดิลลภ ภัทรโรกสล	กรุงเทพมหานคร	
9.	นายบัญญัติ สุดสว่างค์	กรุงเทพมหานคร	
10.	นายวิทยา วิเศษรัตน์	กรุงเทพมหานคร	
11.	น.พ.อุดมศิลป์ ศรีแสงนาม	กรุงเทพมหานคร	
12.	นายอาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา	กรุงเทพมหานคร	
13.	นายสุทิน นพเกตุ	กรุงเทพมหานคร	
14.	นายประพันธ์ หุตะสิงห์	กรุงเทพมหานคร	
15.	พล.ต.ฤกษ์ดี ชาดิอุทิศ	กรุงเทพมหานคร	
16.	พ.อ.ชินวุธ สุนทรสีมะ	กรุงเทพมหานคร	
17.	นายธารรงค์ แสงสุริยจันทร์	กรุงเทพมหานคร	

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อ - นามสกุล	จากจังหวัด	หมายเหตุ
18.	นายไชยวัฒน์ สินสุวงศ์	กรุงเทพมหานคร	
19.	นายพีระพงศ์ ถนอมพงษ์พันธ์	กรุงเทพมหานคร	
20.	พล.ร.อ.ศิริ ศิริรัมย์	กรุงเทพมหานคร	
21.	นายเชียร มจินทรทัต	กรุงเทพมหานคร	
22.	นายถวิล ไพรสนธิ์	กรุงเทพมหานคร	
23.	นายสมพัฒน์ กัลยาวิชัย	กรุงเทพมหานคร	
24.	พล.ร.ท.โรจน์ วิภัติภูมิประเทศ	กรุงเทพมหานคร	
25.	นายเสริม หลักสุวรรณ	กรุงเทพมหานคร	
26.	นายธเนศร์ พรพิพัฒน์พงศ์	กรุงเทพมหานคร	
27.	นายวิลาศ จันทรพิทักษ์	กรุงเทพมหานคร	
28.	นายสุธา ชันแสง	กรุงเทพมหานคร	
29.	นายแสวง ฤกษ์จรัส	กรุงเทพมหานคร	
30.	นายกระแส ชนะวงศ์	กรุงเทพมหานคร	
31.	นายสุธน ชื่นสมจิตต์	กรุงเทพมหานคร	
32.	นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์	กรุงเทพมหานคร	
33.	นายพินิจ จันทรสมบัติ	กาญจนบุรี	
34.	นางพิมพ์า จันทรประสงค์	นนทบุรี	
35.	นายถวิล จันทรประสงค์	นนทบุรี	
36.	นายอุดมเดช รัตนเสถียร	นนทบุรี	

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อ - นามสกุล	จากจังหวัด	หมายเหตุ
37.	นายขจรศักดิ์ จินตานนท์	ราชบุรี	
38.	นางสาวกุสุมา ศรสวรรณ	ราชบุรี	
39.	นายเดชา สามารถ	นครศรีธรรมราช	
40.	นายเกษม บุตรขุนทอง	เพชรบูรณ์	
41.	นายจรัส พัวช่วย	เพชรบูรณ์	

ที่มา : มติชน ฉบับวันที่ 24 มีนาคม 2535, หน้า 11-13.

การเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535 นับได้ว่าเป็นการเลือกตั้งครั้งสำคัญที่สุดของรอบปีนี้ เพราะวาระบัจฉัยทางการเมืองมีผลโดยตรงต่อฐานคะแนนเสียงของพรรคการเมืองที่ร่วมต่อสู้ เมื่อเหตุการณ์ 17-21 พฤษภาคม 2535 ซึ่งเป็นการต่อสู้ระหว่าง "ฝ่ายเทพ" และ "ฝ่ายมาร" โดยเฉพาะฝ่ายนิยมอำนาจเผด็จการได้ใช้อำนาจปราบปรามประชาชนด้วยความรุนแรง ฉะนั้นการเมืองกับการเลือกตั้งครั้งนี้ จึงเป็นเครื่องชี้วัดความนิยมต่อพรรคการเมืองได้เป็นอย่างดี พรรคพลังธรรมก็เป็นพรรคการเมืองที่มีบทบาทการต่อสู้ด้วยความอดทนจากสถานการณ์ทางการเมืองในขณะนั้น บทบาทของพรรคพลังธรรมกับการเลือกตั้งครั้งสำคัญ หลังจากผ่านเหตุการณ์พฤษภาทมิฬเป็นการต่อสู้กันระหว่างฝ่ายธรรมะกับฝ่ายอธรรมที่ได้สู้ทางการเมือง สามารถทำให้ประชาชนได้ชัยชนะ

และพรรคการเมืองบางพรรคได้ออกมาโจมตีพรรคพลังธรรมอย่างหนัก เป็นการ
ใช้กลยุทธ์ทางการเมืองที่ใหม่เป็นธรรมกับอีกฝ่ายหนึ่ง ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่
13 กันยายน 2535 พรรคพลังธรรมได้ดำเนินนโยบายสำคัญคือ

1. ในด้านผู้สมัครและผู้ที่ได้รับเลือกตั้ง จะพบว่าพรรคพลังธรรมได้มีการ
พัฒนามากยิ่งขึ้นในการคัดเลือกบุคคลลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้
ได้บุคคลที่มีคุณภาพและมีอุดมการณ์ทางการเมือง และยึดถือสัญญาประชาคมของ
พรรค คือ คุณธรรม 4 ประการ ที่ผู้เข้ามาร่วมพรรคจะต้องปฏิบัติตามให้ได้
ทางพรรคได้ส่งผู้สมัครทั่วประเทศในการเลือกตั้งเมื่อ วันที่ 13
กันยายน 2535 แบ่งเป็นภาคต่าง ๆ ดังนี้

ภาคอีสาน 15 จังหวัด ส่งสมัคร 83 คน

- เป็นชาย 81 คน

- เป็นหญิง 2 คน

ภาคเหนือ 15 จังหวัด ส่งสมัคร 60 คน

- เป็นชาย 58 คน

- เป็นหญิง 2 คน

ภาคใต้ 12 จังหวัด ส่งสมัคร 40 คน

- เป็นชาย 39 คน

- เป็นหญิง 1 คน

ภาคกลาง 17 จังหวัด ส่งสมัคร 52 คน

- เป็นชาย 46 คน

- เป็นหญิง 6 คน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร ส่งสมัคร 35 คน

- เป็นชาย 33 คน

- เป็นหญิง 2 คน

การเลือกตั้งครั้งนี้มีพรรคการเมืองส่งผู้สมัคร 15 พรรค ได้รับเลือกตั้งเพียง 11 พรรค พรรคพลังธรรมได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทน 47 คน แบ่งเป็นกรุงเทพมหานคร 23 คน ภาคกลาง 6 คน ภาคใต้ 3 คน ภาคอีสาน 9 คน ภาคเหนือ 6 คน เป็นที่สังเกตว่า แม้พรรคพลังธรรมได้รับเลือกตั้งในเขตกรุงเทพมหานครมากที่สุด แต่มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร น้อยกว่าการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2535 ซึ่งพรรคพลังธรรมได้ที่นั่งใน กรุงเทพมหานคร ถึง 32 ที่นั่ง

ผลการเลือกตั้งครั้งนี้ บ่งชี้ว่าพรรคพลังธรรมได้จำนวนที่นั่งใน สภาผู้แทนราษฎร เพิ่มขึ้นอย่างแสดงถึงการแสดงบทบาททางการเมืองที่ต่อเนื่องกัน กับการเลือกตั้งที่ผ่านมา 2 ครั้ง . ซึ่งพรรคพลังธรรมได้เลือกตั้งจากทั่วประเทศ แต่ผลการเลือกตั้งในเขตกรุงเทพมหานครได้ที่นั่งลดลงจากเดิม ผลของการ เลือกตั้งพอสรุปได้ดังตาราง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 รายชื่อผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคพลังธรรม
ในการเลือกตั้งทั่วไป 13 กันยายน 2535 ทั่วประเทศ

ลำดับที่	ชื่อ - นามสกุล	จากจังหวัด	หมายเหตุ
1.	พล.ต.จำลอง ศรีเมือง	กรุงเทพมหานคร	
2.	นายสุเทพ อัตถากร	กรุงเทพมหานคร	
3.	พ.อ.วินัย สมพงษ์	กรุงเทพมหานคร	
4.	พ.อ.ดร.ชินวุฒิ สุนทรสีมะ	กรุงเทพมหานคร	
5.	น.ต.ประสงค์ สุ่นศิริ	กรุงเทพมหานคร	
6.	นายธารังค์ แสงสุริยจันทร์	กรุงเทพมหานคร	
7.	น.พ.กระแส ชนะวงศ์	กรุงเทพมหานคร	
8.	นายถวิล ไพรสนั่น	กรุงเทพมหานคร	
9.	พลตรีสมบัติ รอดโพธิ์ทอง	กรุงเทพมหานคร	
10.	นายทินวัฒน์ มฤคพิทักษ์	กรุงเทพมหานคร	
11.	นายอาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา	กรุงเทพมหานคร	
12.	นายสมุทร มงคลกิติ	กรุงเทพมหานคร	
13.	นายอากร สุนทรระกูล	กรุงเทพมหานคร	
14.	น.พ.อุดมศิลป์ ศรีแสงนาม	กรุงเทพมหานคร	
15.	นายเชียร มรินทร์ทัต	กรุงเทพมหานคร	
16.	นายสมพัฒน์ กัลยาวิไนย	กรุงเทพมหานคร	
17.	พล.ร.ท.จรจัน วิภัติภูมิประเทศ	กรุงเทพมหานคร	

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อ - นามสกุล	จากจังหวัด	หมายเหตุ
18.	นายแสวง ฤกษ์จรัส	กรุงเทพมหานคร	
19.	นางสุภารัตน์ เกตุราพันธ์	กรุงเทพมหานคร	
20.	นางเครือวัลย์ สมณะ	กรุงเทพมหานคร	
21.	ดร.สุทิน นพเกตุ	กรุงเทพมหานคร	
22.	นายวิลาศ จันทรพิทักษ์	กรุงเทพมหานคร	
23.	นายชเนศร์ พรพัฒน์พงศ	กรุงเทพมหานคร	
24.	นายพูลสวัสดิ์ โหตระไวศยะ	อุบลราชธานี	
25.	นายชานี สักดีเศรษฐ์	นครศรีธรรมราช	
26.	นายสุธรรม แสงประทุม	นครศรีธรรมราช	
27.	นายวิทยา แก้วภราดัย	ขอนแก่น	
28.	นายอดสร เพียงเกษ	ขอนแก่น	
29.	นายภูมิ สระผล	ขอนแก่น	
30.	นายพงษ์ศักดิ์ อินทรพาณิชย์	ขอนแก่น	
31.	นายอำนาจ ชนะวงศ์	ขอนแก่น	
32.	ดร.สฤต สันติเมทนีดล	ขอนแก่น	
33.	นายวิชัย วงศ์ไชย	เชียงใหม่	
34.	นายมอนินทร์ รินคำ	เชียงใหม่	
35.	นายอุดร ดันดีสุนทร	ตาก	

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อ - นามสกุล	จากจังหวัด	หมายเหตุ
36.	นายพินิจ จันทรสมบูรณ์	กาญจนบุรี	
37.	นายบุญชู รัตนเสถียร	นครสวรรค์	
38.	นายถวิล จันทรประสงค์	นนทบุรี	
39.	นางพิมพ์า จันทรประสงค์	นนทบุรี	
40.	นายอุดมเดช รัตนเสถียร	นนทบุรี	
41.	นายพงษ์พัฒน์ ชีรประเทืองกุล	น่าน	
42.	นายจรัส พิวช่วย	เพชรบูรณ์	
43.	นายสมบูรณ์ ทองบุราณ	ยโสธร	
44.	นายมานะ มหาสุวีระชัย	ศรีสะเกษ	
45.	ร.ท.กุเทพ ใสกระจำง	ศรีสะเกษ	
46.	น.พ.วัลลภ ยิ่งตรง	สมุทรปราการ	
47.	นายประเสริฐ สุขวัฒน์	สมุทรปราการ	

ที่มา : เอกสารเผยแพร่ พรรคพลังธรรม (มกราคม 2536).

*นายอากร สุนทรระกูล ได้ลาออกจาก ส.ส. เมื่อ 26 เมษายน 2536.

2. บทบาทฐานะพรรคฝ่ายค้าน และการต่อสู้ทางการเมือง

ในบทบาทที่เป็นพรรคฝ่ายค้าน พรรคพลังธรรมแสดงบทบาทอย่างเต็มที่ เมื่อเกิดการต่อสู้ระหว่างเผด็จการอำนาจนิยม โดยคณะทหารบางกลุ่มที่มองว่าการปกครองชาติหรือราษฎรเป็นหน้าที่ของกลุ่มตนแต่ฝ่ายเดียว ราษฎรทั่วไปไม่มีสิทธิเรียกร้องแต่ประการใด จึงเป็นหนทางอันก่อให้เกิดความรุนแรงทางการเมือง แต่อย่างไรก็ตามพรรคพลังธรรมก็ใช้นโยบายสันติวิธีในการต่อสู้และการเรียกร้องสิทธิอันชอบธรรมของราษฎรที่มีมา ตั้งแต่เกิดการที่มีผู้ฉกฉวยโอกาสมายึดอำนาจการปกครองไปจากประชาชน จึงเป็นหน้าที่ของพรรคการเมืองในฐานะผู้นำทางการเมือง เพื่อจะทำการทวงสิทธิเหล่านั้นคืนมาจากผู้นำเผด็จการทหาร เมื่อพรรคพลังธรรมและพรรคพันธมิตรกับประชาชนผู้รักประชาธิปไตยและได้ชัยชนะ จึงต้องจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเวลา 6 เดือนต่อมา ผลการเลือกตั้งที่ออกมาปรากฏว่าพรรคพลังธรรมได้ที่นั่งในสภาเพิ่มขึ้น เมื่อพิจารณาผลการเลือกตั้งแล้วก็พบว่า กระบวนการพัฒนาการเมืองของพรรคพลังธรรมได้เพิ่มมากขึ้นตามลำดับ

หลังการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535 ไม่มีพรรคการเมืองใดที่ได้ที่นั่งเด็ดขาดในรัฐสภาซึ่งก่อนหน้าการเลือกตั้งพรรคการเมือง ได้ถูกแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย จากเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ คือ ฝ่ายเทพและฝ่ายมาร จึงเป็นการแบ่งระหว่างพรรคที่สนับสนุนกลุ่มเผด็จการทหาร (ฝ่ายมาร) และพรรคที่สนับสนุนประชาชนที่ต่อสู้กับเผด็จการ (ฝ่ายเทพ) ดังกล่าว และมีจุดยืนทางการเมืองฝ่ายประชาธิปไตย ผลการเลือกตั้ง จึงเป็นเรื่องที่วัดได้พอสมควรว่าผู้เลือกตั้งได้ออกเสียงลงคะแนนให้กับฝ่ายที่เรียกว่า "เทพ" มากกว่า ฉะนั้นการจัดตั้งรัฐบาลผสมขึ้น 5 พรรค คือ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคความหวังใหม่ พรรคเอกภาพ พรรคกิจสังคม และพรรคพลังธรรม โดยมีพรรคประชาธิปัตย์เป็น

แกนนำการจัดตั้งรัฐบาล โดย นายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี และเป็นรัฐบาลชุดที่ 50 เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2535 การเข้าร่วมจัดตั้งรัฐบาลครั้งนี้ ถือได้ว่าเป็นครั้งแรกของการเป็นรัฐบาลตั้งแต่มีการก่อตั้งพรรคพลังธรรม เมื่อปี พ.ศ. 2531 การเข้าร่วมรัฐบาลครั้งนี้พรรคพลังธรรมได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบกระทรวงต่าง ๆ ที่สำคัญ และดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี จำนวน 11 ตำแหน่ง านรัฐบาลผสมชุดนี้ด้วย

ตารางที่ 3 สมาชิกคนสำคัญของพรรคพลังธรรมที่เข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีใน คณะรัฐบาลชุดนี้ ได้แก่

ลำดับที่	รายชื่อ	ตำแหน่ง
1.	นายบุญชู โรจนเสถียร	รองนายกรัฐมนตรี
2.	พ.อ. วินัย สมพงษ์	รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
3.	พ.อ.ดร. ชินวุฒิ สุนทสิมะ	รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
4.	น.ต. ประสงค์ สุนศิริ	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่าง ประเทศ
5.	นายจรัส ทั่วช่วย	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม
6.	นายชานี สักดิเศรษฐ	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง มหาดไทย

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ลำดับที่	รายชื่อ	ตำแหน่ง
7.	นายอดิศร เทียงเกษ	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง ศึกษาธิการ
8.	น.พ.อุดมศิลป์ ศรีแสงนาม	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง สาธารณสุข
9.	นายถวิล จันทระประสงค์	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง เกษตรและสหกรณ์
10.	พล.ต.สมบัติ รอดโพธิ์ทอง	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม
11.	นายสุเทพ อัดถากร	รัฐมนตรีช่วยว่าการทบวง มหาวิทยาลัย

*นายถวิล จันทระประสงค์ เป็นรองประธานสภาผู้แทนราษฎรคนที่ 2 นางสุดารัตน์

เกตุราพันธุ์ เป็นรองโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4 รายชื่อผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของพรรคพลังธรรม

ลำดับที่	รายชื่อ	ตำแหน่ง
1.	นายบุญชู โรจนเสถียร	รองนายกรัฐมนตรี
2.	นายพีระพงษ์ ถนอมพงษ์พันธ์	ที่ปรึกษา
3.	นายเรืองวิทย์ คุชฎีสุรพจน์	รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
4.	พ.อ. วินัย สมพงษ์	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม
5.	ดร. สฤต สันติเมทนีดล	ที่ปรึกษา
6.	นายธำรงค์ แสงสุริยจันทร์	เลขาธิการรัฐมนตรีฯ
7.	น.ต. ประสงค์ ลุนศิริ	รมว. กระทรวงการต่างประเทศ
8.	นายอากร ยันตระกูล	ที่ปรึกษา
9.	ดร. อาจอง ชุ่มสาย ณ อยุธยา	เลขาธิการรัฐมนตรี
10.	นายสุเทพ อัดถากร	รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย
11.	นายเฉลิมชัย เล็กชม	ที่ปรึกษา
12.	นายจตุ ไกรฤกษ์	เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย
13.	พ.อ. ดร. ชินวาท สุนทรลีมะ	รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
14.	ดร. บุญสม บุญเจริญผล	ที่ปรึกษา
15.	นายพรเทพ วิริยพันธ์	เลขาธิการรัฐมนตรีฯ
16.	นายจรัส พัวช่วย	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ลำดับที่	รายชื่อ	ตำแหน่ง
17.	นายสมบุรย์เกียรติ เกษมสุวรรณ	ที่ปรึกษา
18.	นายชเนสรี พรพิพัฒน์พงศ์	ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรี
19.	นายถวิล จันทรประสงศ์	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตร และสหกรณ์
20.	นายสถาน อิ่มใจ	ที่ปรึกษา
21.	นายเกษม บุตรขุนทอง	ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรี
22.	นายอดิศร เพียงเกษ	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษา ธิการ
23.	นายไพโรจน์ ทุ่งทอง	ที่ปรึกษา
24.	นายพูลสวัสดิ์ ภัทระไวศยะ	ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีฯ
25.	นายชานี สักดิเศรษฐ์	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง มหาดไทย
26.	นายอัมฉ่าง บานิกบุตร	ที่ปรึกษา
27.	นายเชียร มรินทร์ทัต	ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีฯ
28.	นพ.อุดมศิลป์ ศรีแสงนาม	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง สาธารณสุข
29.	นายวิลาศ จันทรพิทักษ์	ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีฯ

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ลำดับที่	รายชื่อ	ตำแหน่ง
30.	พล.ต.สมบัติ รอดทรัพย์ทอง	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง กลาโหม
31.	พล.ร.อ.ศิริ ศิริรัมย์	ที่ปรึกษา
32.	พ.ต.ท.พงษ์ชัย วราชาติ	ผู้ช่วยเลขาธิการรัฐมนตรีฯ
33.	นายถวิล ไพรสนั่น	รองประธานสภาผู้แทนราษฎร
34.	นายคมสัน สันติวราคม	ที่ปรึกษา
35.	นายพินิจ จันทรสมบูรณ์	เลขานุการรองประธานสภาผู้แทนราษฎร
36.	นางเครือวัลย์ สมณะ	ประจำสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
37.	นางมาลี วรรณปัญญา	ประจำสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
38.	นางสาวกุสุมา ศรสุวรรณ	ประจำสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
39.	นายเรวดี จินดาพล	ประจำสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
40.	นายสุธา ชันแสง	ประจำสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
41.	พ.ต.ต.ประสิทธิ์ มั่นพรธษา	ประจำสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
42.	นายสุรศักดิ์ หมื่นนาอาน	ประจำสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ที่มา : เอกสารเผยแพร่ของพรรคพลังธรรม (มกราคม 2535).

เนื่องจากการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยในวันที่ 17-21 เดือนพฤษภาคม 2535 พลตรีจำลอง ศรีเมือง ได้ลาออกจากหัวหน้าพรรคเมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2535 เพื่อความเหมาะสมบางประการ พลเรือเอกศิริ ศิริรังษี รองหัวหน้าพรรคคนที่ 1 จึงทำหน้าที่รักษาการหัวหน้าพรรคและเมื่อผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ 13 กันยายน 2535 พลเรือเอกศิริ ศิริรังษี ไม่ได้รับการเลือกตั้ง และได้ลาออกจากรักษาการหัวหน้าพรรค นายสุเทพ อัตถากร รองหัวหน้าพรรคที่ 2 จึงทำหน้าที่รักษาการหัวหน้าพรรคจนถึงวันที่ 23 มกราคม 2536 จึงมีการเลือกกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ ในวันที่ 23 มกราคม 2536 ผลปรากฏดังตารางและการจัดองค์ประกอบพรรคในระยะนี้ปรากฏดังแผนภูมิ

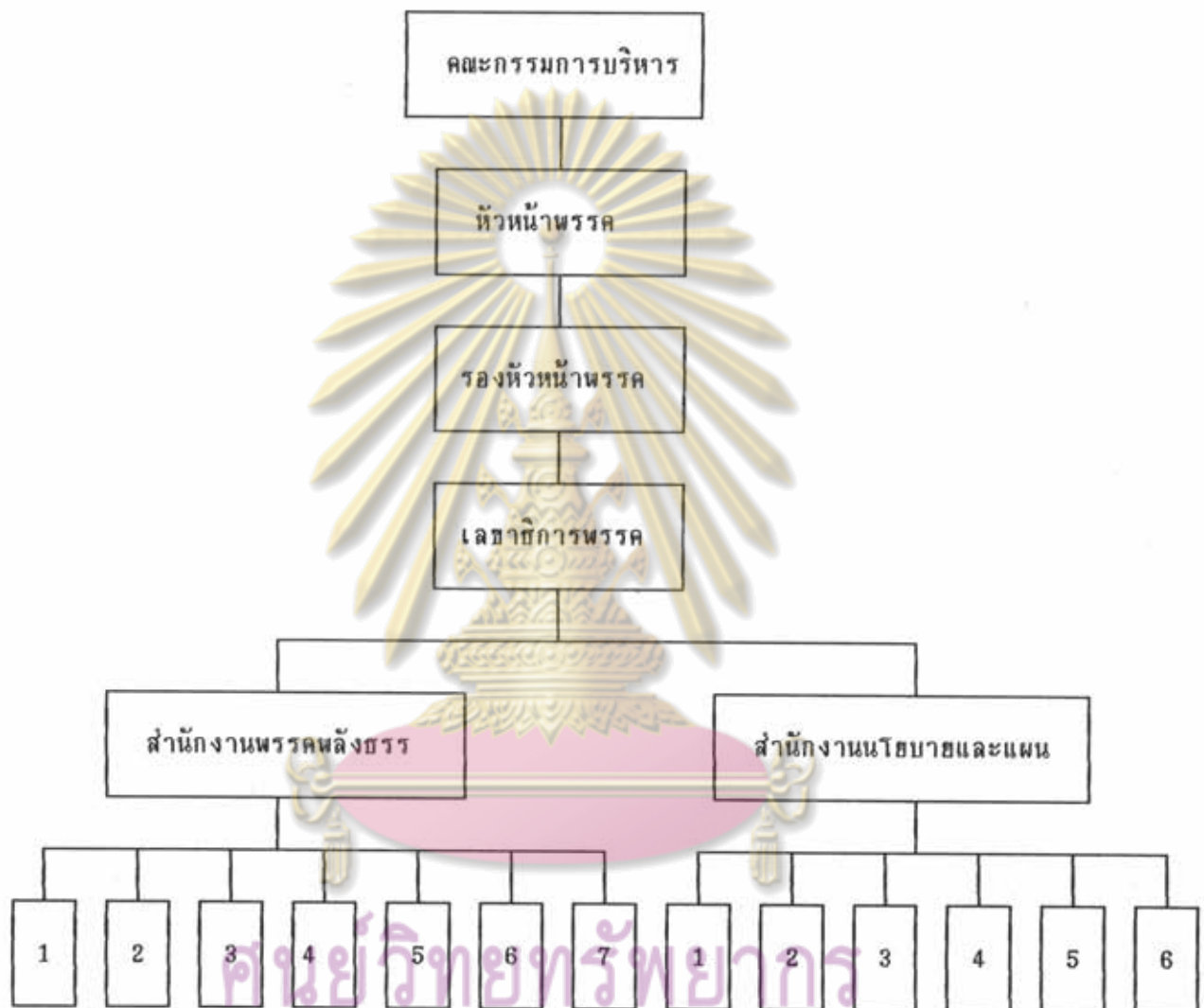
ตารางที่ 5 รายชื่อกรรมการบริหารพรรคพลังธรรม พ.ศ. 2536 - มิถุนายน 2538 มีดังนี้

ลำดับที่	รายชื่อ	ตำแหน่ง
1.	นายบุญชู โรจนเสถียร	หัวหน้าพรรค
2.	น.ต. ประสงค์ สุนศิริ	รองหัวหน้าพรรค
3.	นายสุเทพ อัตถากร	รองหัวหน้าพรรค
4.	นายอุดร ดันดีสุนทร	รองหัวหน้าพรรค
5.	พ.อ. วินัย สมพงษ์	เลขาธิการพรรค
6.	นายธารง แสงสุริยจันทร์	รองเลขาธิการพรรค
7.	นายจรัส พัวช่วย	รองเลขาธิการพรรค
8.	นายธานี สักดีเศรษฐ์	รองเลขาธิการพรรค

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ลำดับที่	รายชื่อ	ตำแหน่ง
9.	นายพีระพงศ์ สาคกริก	กรรมการบริหารพรรค
10.	นายไชยวัฒน์ สิ้นสว่างค์	กรรมการบริหารพรรค
11.	ร.อ.กฤษฎา อรุณวงษ์ ณ อยุธยา	กรรมการบริหารพรรค
12.	น.พ.กระแส ชนะวงศ์	กรรมการบริหารพรรค
13.	พ.อ.ดร.ชินวุธ สุนทรสีมะ	กรรมการบริหารพรรค
14.	นายถวิล ไพรสนันท์	กรรมการบริหารพรรค
15.	นายบรรจง วัชระมณี	กรรมการบริหารพรรค
16.	นายประ เสริฐ นาสัมพันธ์	กรรมการบริหารพรรค
17.	นายพรเทพ วิริยพันธ์	กรรมการบริหารพรรค
18.	นายไพรัช ขำทิพย์พาทิ	กรรมการบริหารพรรค
19.	นางพิมพ์า จันทรประสงค์	กรรมการบริหารพรรค
20.	นายพีระพงษ์ วัฒนพงษ์พันธ์	กรรมการบริหารพรรค
21.	นายเรืองวิทย์ ดุษฎีสุรพจน์	กรรมการบริหารพรรค
22.	พล.ต.สมบัติ รอดโพธิ์ทอง	กรรมการบริหารพรรค
23.	นายเสรี พัฒนพันธ์ชัย	กรรมการบริหารพรรค
24.	ดร.อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา	กรรมการบริหารพรรค
25.	นายอาทร บุญมาเลิศ	กรรมการบริหารพรรค

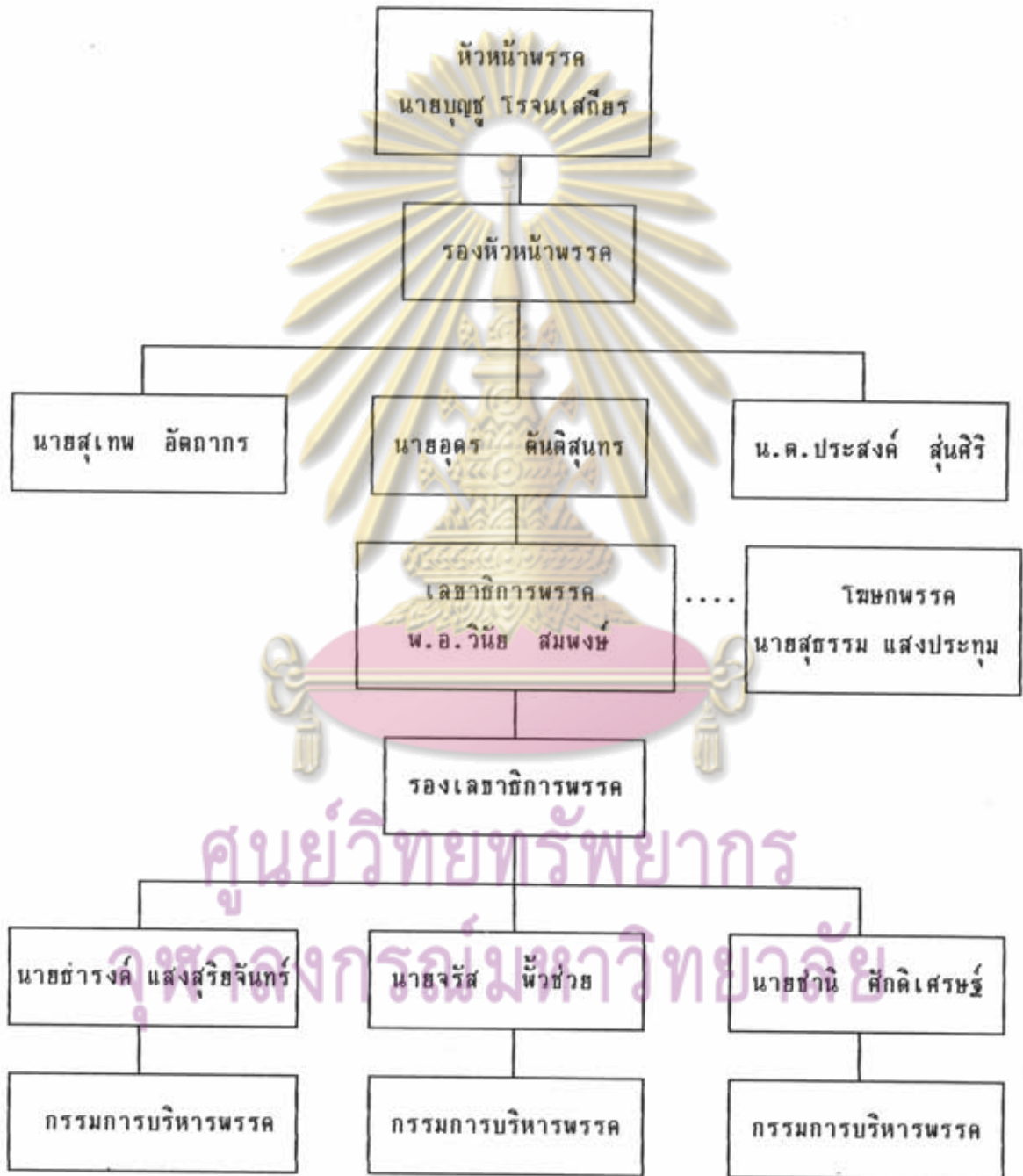
แผนภูมิที่ 6 การจัดองค์การภายในพรรคหลังธรรม เมื่อ พ.ศ. 2536 - 2539

- 1 - ฝ่ายรับเรื่องราวร้องทุกข์
- 2 - ฝ่ายกฎหมาย
- 3 - ฝ่ายธุรการ/คอมพิวเตอร์
- 4 - ฝ่ายบัญชี
- 5 - ฝ่ายโสมภพสัมพันธ์
- 6 - ฝ่ายศิลป
- 7 - ฝ่ายศูนย์ประสานงาน

- 1 - ฝ่ายการเมือง
- 2 - ฝ่ายเศรษฐกิจ
- 3 - ฝ่ายสังคม
- 4 - ฝ่ายประสานงานรัฐสภา
- 5 - ฝ่ายประสานในพรรค
- 6 - ฝ่ายคอมพิวเตอร์

แผนภูมิที่ 7 โครงสร้างพรรคพลังธรรม (ขณะเข้าร่วมจัดตั้งรัฐบาลผสม 13 กันยายน 2535)

5. บทบาทของพรรคพลังธรรมในการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 2 กรกฎาคม 2538

ภายหลังจาก พลตรีจำลอง ศรีเมือง ได้ลาออกจากพรรคพลังธรรม ทุกตำแหน่งแล้ว ได้มีการเชิญ พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร เข้ามาดำรงตำแหน่ง หัวหน้าพรรคคนต่อไป และตัวของ พลตรีจำลอง ศรีเมือง ก็ไม่ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งในกรุงเทพมหานคร ได้ดำเนินการใช้เทคนิคกลยุทธ์ต่าง ๆ สมัยใหม่เข้ามาหาเสียงเรียกร้องความสนใจให้กับประชาชนมากพอสมควร โดยเฉพาะมีการใช้เงินในการหาเสียงเป็นจำนวนมาก ด้วยการสร้างแผ่นปลิว ป้ายต่าง ๆ ค่าขวัญต่าง ๆ ออกเผยแพร่ ก็ไม่สามารถนำลูกพรรคให้ได้รับเลือกตั้งมากกว่าครั้งเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535 แต่ก็ยังคงรักษาอันดับ 1 ของกรุงเทพมหานครไว้ได้ โดยได้รับเลือกตั้ง จำนวน 16 คน ต่อมาก็ได้ร่วมกับพรรคชาติไทยซึ่งเป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาล โดยมี นายบรรหาร ศิลปอาชา หัวหน้าพรรคชาติไทยเป็นนายกรัฐมนตรี และ พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคพลังธรรม เป็นรองนายกรัฐมนตรี โดยร่วมกับพรรคการเมืองอื่นคือ พรรคความหวังใหม่ พรรคกิจสังคม พรรคนำไทย พรรคมวลชน เข้าบริหารประเทศ (ต่อมาพรรคพลังธรรมได้ถอนตัวออกจากรัฐบาลผสมชุดนี้ เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2539)

ทางพรรคได้ส่งผู้สมัครทั่วประเทศในการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 แบ่งเป็นภาคต่าง ๆ ดังนี้

ภาคอีสาน 15 จังหวัด ส่งสมัคร 68 คน

- เป็นชาย 59 คน

- เป็นหญิง 9 คน

ภาคเหนือ 14 จังหวัด ส่งสมัคร 53 คน

- เป็นชาย 51 คน

- เป็นหญิง 2 คน

ภาคใต้ 6 จังหวัด ส่งสมัคร 26 คน

- เป็นชาย 24 คน

- เป็นหญิง 2 คน

ภาคกลาง 16 จังหวัด ส่งสมัคร 47 คน

- เป็นชาย 41 คน

- เป็นหญิง 6 คน

กรุงเทพมหานคร ส่งสมัคร 37 คน

- เป็นชาย 34 คน

- เป็นหญิง 3 คน

ผลการเลือกตั้งครั้งนี้ปรากฏว่า พรรคพลังธรรมได้จำนวนที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎรน้อยลงจากเดิมในการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535 โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานคร ซึ่งจากเดิมได้จำนวน 23 คน ในการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2535 ได้จำนวนเพียง 16 คน ซึ่งแสดงถึงกระแสความนิยมน้อยลงในทางเดียวกัน พรรคอื่นที่มีกระแสความนิยมน้อยในกรุงเทพมหานครก็ยิ่งได้รับการเพิ่มมากขึ้น เช่น พรรคประชาธิปัตย์ พรรคประชาชนไทย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6 รายชื่อผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคพลังธรรม
ในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อ 2 กรกฎาคม 2538 ทั่วประเทศ

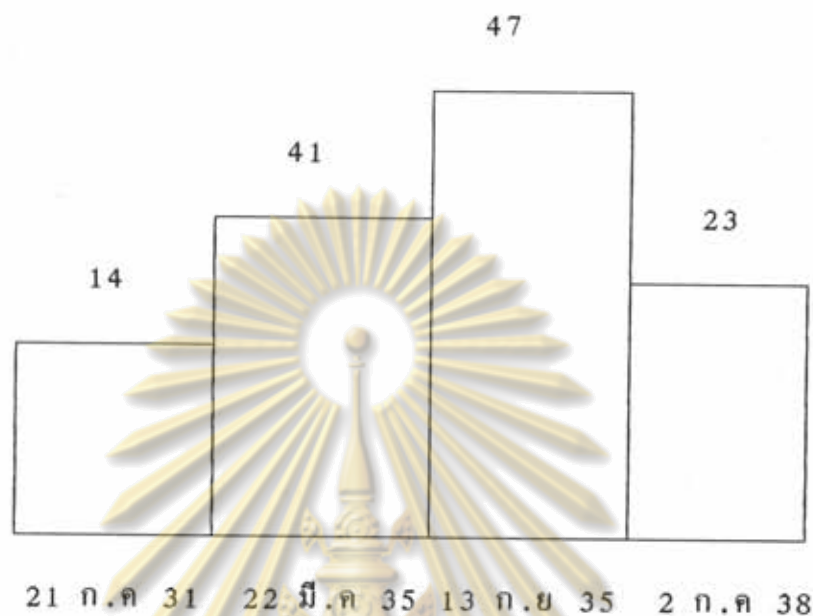
ลำดับที่	ชื่อ - นามสกุล	จังหวัด	หมายเหตุ
1.	พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร	กรุงเทพมหานคร	
2.	ดร.กัณฑ์ธีร์ สุขมงคล	กรุงเทพมหานคร	
3.	นายถวิล ไพรสนั่น	กรุงเทพมหานคร	
4.	นายพิรพงษ์ ถนอมพงษ์พันธ์	กรุงเทพมหานคร	
5.	นางสุดารัตน์ เกยุราพันธ์	กรุงเทพมหานคร	
6.	นางสาวอรทัย กาญจนชูศักดิ์	กรุงเทพมหานคร	
7.	นายเสรี พัฒน์พันธ์ชัย	กรุงเทพมหานคร	
8.	ดร.ประชา คุณะเกษม	กรุงเทพมหานคร	
9.	นายพีระพงศ์ สาคริก	กรุงเทพมหานคร	
10.	นางสาวศันสนีย์ นาคพงศ์	กรุงเทพมหานคร	
11.	ดร.สุทิน นพเกตุ	กรุงเทพมหานคร	
12.	นายอริสมันต์ พงศ์เรืองรอง	กรุงเทพมหานคร	
13.	นายไชวัฒน์ สินสุวงศ์	กรุงเทพมหานคร	
14.	นายทินรัตน์ มฤคพิทักษ์	กรุงเทพมหานคร	
15.	ดร.สมุทร มงคลกิติ	กรุงเทพมหานคร	
16.	นายสุธรรม แสงประทุม	กรุงเทพมหานคร	
17.	นายถวิล จันทรประสงค์	นนทบุรี	

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อ - นามสกุล	จังหวัด	หมายเหตุ
18.	นางพิมพ์ จันทรประสงก์	นนทบุรี	
19.	นายอุดมเดช รัตนเสถียร	นนทบุรี	
20.	ว่าที่ ร.ท.นพ.วัลลภ ยันตรง	สมุทรปราการ	
21.	นายจรัส พิวช่วย	เพชรบูรณ์	
22.	นายบุญเลิศ สว่างกุล	แม่ฮ่องสอน	
23.	ดร.วิชัย วงศ์ไชย	เชียงใหม่	

ที่มา : เอกสารเผยแพร่ พรรคพลังธรรม (2538).

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถิติแสดงจำนวนสมาชิกของพรรคหลังจากรวมที่ได้รับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการเลือกตั้งทั่วไป 4 ครั้ง

ที่มา : เอกสารเผยแพร่ทางการเมืองของพรรคพลังธรรม (2538).

การเข้ามาเป็นหัวหน้าพรรคพลังธรรมของ พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร ภายหลังจาก นายบุญชู โรจนเสถียร ได้ลาออกจากการเป็นหัวหน้าพรรคพลังธรรม และพลตรีจำลอง ศรีเมือง ได้เชิญ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร มาดำรงตำแหน่ง หัวหน้าพรรคคนต่อไป และได้มีการคัดเลือกคณะกรรมการบริหารพรรคใหม่ ดังนี้

ตารางที่ 7 รายชื่อกรรมการบริหารพรรคพลังธรรม ขณะ เข้าร่วมจัดตั้งรัฐบาล
ในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อ 2 กรกฎาคม 2538

ลำดับที่	ชื่อ - นามสกุล	ตำแหน่ง
1.	พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร	หัวหน้าพรรค
2.	นพ.กระแส ชนะวงศ์	รองหัวหน้าพรรค
3.	ดร.สมุทรมงคลกิตติ	รองหัวหน้าพรรค
4.	นางสุดารัตน์ เกยุราพันธ์	เลขาธิการพรรค
5.	นายพีระพงษ์ สาคริก	รองเลขาธิการพรรค
6.	นายเรืองวิทย์ ดุษฎีสุรพจน์	รองเลขาธิการพรรค
7.	นายจรัส ทั่วช่วย	รองเลขาธิการพรรค
8.	นางพิมพ์า จันทรประสงค์	เหรัญญิก
9.	นายประเสริฐ นาสมพันธ์	นายทะเบียนพรรค
10.	ร.อ.กฤษฎา อรุณวงษ์ ณ อยุธยา	กรรมการบริหารพรรค
11.	นายไชยวัฒน์ สินสุวงศ์	กรรมการบริหารพรรค
12.	นายถวิล ไพรสนธิ	กรรมการบริหารพรรค
13.	นายไพรัช ขำทิพย์พาทิ	กรรมการบริหารพรรค
14.	นายสมบูรณ์ ทองบูรณ	กรรมการบริหารพรรค
15.	ดร.สุทิน นพเกตุ	กรรมการบริหารพรรค
16.	นายชัยวัฒน์ สุรวิชัย	กรรมการบริหารพรรค
17.	นายเสรี พัฒนพันธ์ชัย	กรรมการบริหารพรรค
18.	นายอรรถ แพทย์กุล	กรรมการบริหารพรรค

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อ - นามสกุล	ตำแหน่ง
19.	นายสมนึก ชนเดชากุล	กรรมการบริหารพรรค
20.	นพ.ระวี มาศฉมาดล	กรรมการบริหารพรรค
21.	นายพงษ์ศักดิ์ อินทรพาณิชย์	กรรมการบริหารพรรค
22.	นายอาทร บุญมาเลิศ	กรรมการบริหารพรรค
23.	นายพรเทพ วิริยพันธ์	กรรมการบริหารพรรค
24.	นายพีระพงศ์ ถนอมพงษ์พันธ์	กรรมการบริหารพรรค
25.	นายสุธรรม แสงประทุม	กรรมการบริหารพรรค

ตารางที่ 8 รายชื่อผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองภายหลังตั้งทั่วไป
เมื่อ 2 กรกฎาคม 2538

ลำดับที่	ชื่อ - นามสกุล	ตำแหน่ง
1.	พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร	รองนายกรัฐมนตรี
2.	ดร.สฤต สันติเมทนีดล	ที่ปรึกษา
3.	ดร.วิชัย วงศ์ไชย	เลขาฯ

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อ - นามสกุล	ตำแหน่ง
4.	นายไชยวัฒน์ ลินสุวรรณคี	รัฐมนตรีว่าการกระทรวง อุตสาหกรรม
5.	นายพรเทพ วริยพันธ์	ที่ปรึกษา
6.	ดร.กัณฑ์ธีร์ สุขมงคล	เลขาฯ
7.	นายจรัส พัวช่วย	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการ ต่างประเทศ
8.	ดร.มานะ มหาสุริระชัยคี	ที่ปรึกษา
9.	นายบุญเลิศ สว่างกุล	เลขาฯ
10.	นางสุดารัตน์ เกยุราพันธ์	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง มหาดไทย
11.	นายเชียร มรินทร์ทัต	ที่ปรึกษา
12.	นายอุดมเดช รัตนเสถียร	เลขาฯ
13.	ดร.พิระพงษ์ ถนอมพงษ์พันธ์	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง คมนาคม
14.	นายประเสริฐ นาสัมพันธ์	ที่ปรึกษา
15.	ว่าที่ รต.นพ.วัลลภ ยันตรง	เลขาฯ
16.	นายสมบูรณ์ ทองบุราณ	ประจำสำนัก เลขาธิการรัฐมนตรี
17.	นายพงษ์ศักดิ์ อินทรพาณิชย์	ประจำสำนัก เลขาธิการรัฐมนตรี
18.	นางไพจิตร ลีสกุล	ประจำสำนัก เลขาธิการรัฐมนตรี

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อ - นามสกุล	ตำแหน่ง
19.	นายพงษ์เพท เทพกาญจนา	รองโฆษกรัฐบาล
20.	นายสุธรรม แสงประทุม	รองประธานสภาผู้แทนราษฎร
21.	นายพินิจ จันทรสมบูรณ์	เลขาธิการประธานสภาผู้แทนราษฎร
22.	นายถวิล ไพรสนต์	วิป
23.	นายพีระพงศ์ สาคริก	วิป
24.	ดร.สุทิน นพเกตุ	วิป

กล่าวโดยสรุป ในการเลือกตั้งทั่วไป 4 ครั้ง ที่พรรคพลังธรรมมีส่วน
ด้วยนั้น พรรคพลังธรรมได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังนี้

	ได้รับเลือก	ส.ส. กรุงเทพฯ	ส.ส. ต่างจังหวัด
ครั้งแรกปี 2531 (27 ก.ค 2531)	14 คน	10 คน	4 คน
ครั้งที่สองปี 2535 (22 มี.ค 2535)	41 คน	32 คน	9 คน
ครั้งที่สามปี 2535 (13 ก.ย 2535)	47 คน	23 คน	24 คน
ครั้งที่สี่ปี 2538 (2 ก.ค 2538)	23 คน	16 คน	7 คน

หากมองการพัฒนาการของพรรคพลังธรรมแล้ว จะเห็นว่าพรรคพลังธรรมมีความเจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องและเป็นที่นิยม (popular) ของประชาชนจนกระทั่งในการเลือกตั้ง ครั้งที่ 4 (2 กรกฎาคม 2538) ที่กระแสดความนิยมในพรรคลดต่ำลง โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานคร เป็นเพราะในการเคลื่อนไหวทางการเมืองระยะหลัง ๆ ของพรรคมักจะขัดหรือสวนกับความรู้สึกหรือความต้องการของประชาชนในกรุงเทพมหานคร

6. การปรับเปลี่ยนหัวหน้าพรรคพลังธรรมตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

พรรคพลังธรรมได้จดทะเบียนตั้งพรรคเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2531 มี พลตรีจำลอง ศรีเมือง เป็นหัวหน้าพรรคคนแรก และต่อมาพลตรีจำลอง ศรีเมือง ได้ลาออกจากหัวหน้าพรรคเพื่อเข้าไปมีบทบาทร่วมกับนักศึกษา ประชาชน ในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ เพื่อต่อต้าน พลเอกสุจินดา คราประยูร ทางคณะกรรมการบริหารพรรคจึงได้ลงมติมอบหมายให้ พลเรือเอกศิริ ศิริรังษี ซึ่งเป็นรองหัวหน้าพรรคคนที่ 1 รักษาการแทนหัวหน้าพรรคพลังธรรม

ต่อมาในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2535 พลเรือเอก ศิริ ศิริรังษี สอบตกไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทางกรรมการบริหารพรรคจึงได้ลงมติมอบหมายให้ นายสุเทพ อัดถากร ซึ่งเป็นรองหัวหน้าพรรคคนที่ 2 รักษาการแทนจนครบวาระ 2 ปี คณะกรรมการบริหารพรรคจึงได้ทำการคัดเลือกหัวหน้าพรรคคนใหม่ ตัวแทนพรรคทั่วประเทศได้พิจารณาเลือกให้คณะกรรมการบริหารพรรคเลือก นายบุญชู โรจนเสถียร เป็นหัวหน้าพรรคคนต่อไป ต่อมาเกิดการขัดแย้งกันภายในพรรคด้วยสาเหตุหลายประการ ระหว่างกลุ่มสายบ้าน

และสายวัด ทางพรรคจึงได้เปิดประชุมวิสามัญของพรรคขึ้น และทำการคัดเลือก
พลตรีจำลอง ศรีเมือง เข้ามาเป็นหัวหน้าพรรคอีกครั้งหนึ่ง

ต่อมาในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 พลตรีจำลอง
ไม่ได้ลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทางพรรคพลังธรรมได้ทำการเปิดประชุม
วิสามัญของพรรคขึ้น ซึ่งในขณะนั้น พลตรีจำลอง ยังไม่ครบวาระการดำรง
ตำแหน่งแต่ได้มีการให้พิจารณาเลือกหัวหน้าพรรคขึ้นใหม่ คณะกรรมการบริหาร
พรรคและสมาชิกทั่วประเทศจึงได้ทำการเลือก พันตำรวจเอกทักษิณ ชินวัตร ดำรง
ตำแหน่งหัวหน้าพรรคจนถึงปัจจุบัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย